

«Resistencia Libertaria» - Αναρχική αντίσταση στη δικτατορία Βιντέλα στην Αργεντινή

Η συνέντευξη αυτή πάρθηκε από τον Αμερικανό αναρχικό, Chuck Morse, και δημοσιεύθηκε στην αντιεξουσιαστική επιθεώρηση «The New Formulation» στο τεύχος της Άνοιξης 2003.

Μια εκτεταμένη λαϊκή αντίσταση αντιμετώπισε τις στρατιωτικές δικτατορίες που στραγγάλισαν τη Λατινική Αμερική στη δεκαετία του '70. Ακτιβιστές κάθε πολιτικής τάσης αγωνίστηκαν -με οργανωμένους και με αυθόρμητους τρόπους- και οι προσπάθειές τους αυτές αναμφίβολα έσωσαν πολλών τη ζωή και συνεισέφεραν στην κατάρρευση αυτών των κτηνωδών καθεστώτων. Αν και μερικές από τις προσπάθειες αυτές έχουν μνημονευτεί σε βιβλία, άρθρα και ταινίες, κάποιες σημαντικές πλευρές της αντίστασης αυτής ποτέ έως τώρα δεν έχουν μελετηθεί. Συγκεκριμένα, η αναρχική αντίσταση στις δικτατορίες της Αργεντινής, της Χιλής, της Βραζιλίας και της Ουρουγουάης έχει σχεδόν ολοκληρωτικά παραλειφθεί από τις ιστορικές πηγές. Η συνέντευξη που ακολουθεί προσπαθεί να μετριάσει αυτή την παράλειψη. Είναι η ιστορία της «Resistencia Libertaria» («Ελευθεριακή Αντίσταση»), μιας παράνομης αναρχικής οργάνωσης που συγκροτήθηκε λίγο μετά την επιβολή της στρατιωτικής δικτατορίας του Βιντέλα στην Αργεντινή το 1976.

Η «Resistencia Libertaria» (RL) δραστηριοποιήθηκε στο φοιτητικό, εργατικό καθώς και στο κίνημα της γειτονιάς και διέθετε επίσης και έναν ένοπλο πυρήνα μέσω του οποίου υπερασπιζόταν τα μέλη της και χρηματοδοτούσε τις δραστηριότητές της. Στο αποκορύφωμα της δράσης της είχε ανάμεσα στα 100 με 130 μέλη και ένα πολυπληθέστερο δίκτυο υποστηρικτών. Η οργάνωση συντρίφτηκε το 1978 και περίπου το 80% των μελών της πέθαναν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης της δικτατορίας και στους θαλάμους βασανιστηρίων ή «εξαφανίστηκαν». Η RL συνέχισε την μακρά παράδοση του αργεντινικού αναρχισμού και επιχείρησε να τον αναπροσαρμόσει στις νέες (τότε) συνθήκες της δεκαετίας του '70.

Οι εμπειρίες της RL – οι οποίες δεν είχαν καταγραφεί ούτε στην ισπανική ούτε και στην αγγλική γλώσσα μέχρι τώρα– σηματοδοτούν ένα σημαντικό κεφάλαιο της ιστορίας της αντίστασης ενάντια στην τελευταία δικτατορία της Αργεντινής καθώς και του μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο αναρχικού κινήματος, γενικότερα.

Η δημοσίευση αυτής της συνέντευξης αποτελεί εξαίρεση για τη «New Formulation», μιας και αυτή περιορίζεται στο να δημοσιεύει κριτικές βιβλίων. Η συνέντευξη πάρθηκε στα ισπανικά από τηλεφώνου στις 13 Οκτώβρη 2002, από τον Φερνάντο Λοπέζ, έναν από τα διασωθέντα μέλη της RL.

Πες μου για την καταγωγή της RL. Πώς συγκροτήθηκε;

Η RL ιδρύθηκε από συντρόφους από την πόλη Λα Πλάτα στα τέλη της δεκαετίας του '60. Ο ιδρυτικός πυρήνας ήταν μια ομάδα γύρω από ένα συνεργατικό ξυλουργείο (το οποίο υπάρχει μέχρι σήμερα) και η οποία έκανε μια μαχητική δουλειά ανάμεσα στους φοιτητές και αργότερα στο εργατικό κίνημα (ειδικά στους εργάτες των ναυπηγείων και στα συνδικάτα των εργαζόμενων στο χώρο των δικαστηρίων. Κάτι σημαντικό άρχισε να συμβαίνει, όταν μερικά μέλη αυτής της ομάδας άρχισαν να συνεργάζονται με την εφημερίδα «La

Protesta» («Η Διαμαρτυρία») και άρχισε ένας αρκετά σοβαρός διάλογος μεταξύ αυτών και των μεγάλης ηλικίας συμμετεχόντων στην εφημερίδα (1). Ο διάλογος αυτός αφορούσε ένοπλες οργανώσεις εκείνη της εποχής, όπως οι Τουπαμάρος και ο Ejercito Revolucionario del Pueblo (Λαϊκός Επαναστατικός Στρατός). Οι νέοι έτειναν προς την υποστήριξη των δραστηριοτήτων των οργανώσεων αυτών και γι' αυτό ήρθαν σε σύγκρουση με τους μεγαλύτερους (σε ηλικία), οι οποίοι αντιτίθονταν σε τέτοιες πράξεις, επειδή αρνούσαν κάποιες από τις μαρξιστικές απόψεις των οργανώσεων. Τελικά, η ομάδα αυτή των νεαρών εκδιώχθηκε από την «La Protesta» εξαιτίας των διαφορών αυτών γύρω στο 1971. Το γεγονός αυτό στάθηκε αιτία να κόψει η ομάδα τους δεσμούς και κάθε σχέση με το παλαιότερο αναρχικό κίνημα και να αρχίσει να δρα ανεξάρτητα από αυτό. Αργότερα, το 1973, έγινε ένα αναρχικό συνέδριο στην Κόρδοβα, στο οποίο αγωνιστές από ομάδες από την Κόρδοβα, το Μπουένος Άιρες, τη Μεντόζα, τη Σάλτα και το Μοντεβίδεο της Ουρουγουάης πήραν μέρος. Εγώ και ένας άλλος σύντροφος συμμετείχαμε στο συνέδριο ως αντιπρόσωποι μιας ομάδας που ονομαζόταν «Accion Directa» («Άμεση Δράση») και εκεί σύντροφοι από την Κόρδοβα, τη Λα Πλάτα και την «Accion Directa» του Μπουένος Άιρες συγκρότησαν την Resistencia Anticapitalista Libertaria (Ελευθεριακή Αντικαπιταλιστική Αντίσταση) ως εθνική οργάνωση. Ένα με ενάμισι χρόνο αργότερα μετονομάστηκε σε Resistencia Libertaria (RL), κάτι που περισσότερο έγινε από μόνο του και δεν υπήρχε καμιά συζήτηση γι' αυτό. Εγώ έγινα μέλος της οργάνωσης το 1974.

Ποια ήταν η δομή της RL;

Η RL ήταν μια ολοκληρωτικά παράνομη οργάνωση και οργανώθηκε σε μορφή πυρήνων, ανάλογα με τα μέτωπα της δουλειάς (2). Τα μέτωπα της δουλειάς ήταν το εργατικό, το φοιτητικό και το τοπικό (γειτονιάς). Η RL είχε ακόμα και ένα ένοπλο τμήμα, το οποίο, στην πραγματικότητα, ήταν ένας μηχανισμός χρηματοδότησης της οργάνωσης – επειδή ολόκληρη η παράνομη δουλειά ήταν σκληρή και δαπανηρή – αλλά και για να προστατέψει τους μαχητικούς εργάτες και άλλους αγωνιστές, επειδή δραστηριότητες όπως απαγωγές και άλλες παρόμοιες επιθέσεις ενάντια σε αριστερούς και άλλους εργάτες και ομάδες ήταν κάτι το κοινό εκείνη την εποχή. Ήταν απαραίτητο να συγκροτηθεί η αυτοάμυνά μας σε μερικές περιπτώσεις. Η δημοκρατία μέσα στην οργάνωση ήταν προφανές ότι δεν μπορούσε να επιτευχθεί μέσω συνελεύσεων και αντίθετα με αυτό υπήρχε ένα σύστημα ψηφοφορίας και εκλογής εξαιτίας της μορφής λειτουργίας της οργάνωσης. Κάθε πυρήνας είχε έναν αντιπρόσωπο και ο αντιπρόσωπος αυτός συνδεόταν με τα ανώτερα κλιμάκια της οργάνωσης με τον ίδιο τρόπο. Δηλαδή, οι αποφάσεις παίρνονταν και από τα πάνω και από τα κάτω. Ήταν αδύνατο στις συνθήκες αυτές να μαζέψεις τον καθένα για να συζητήσεις.

Πόσα μέλη είχε η RL;

Η RL είχε έναν σημαντικό πυρήνα στη Λα Πλάτα και στις γύρω περιοχές, Μπερίσο, Ενσενάδα, Βίγια Ελίσα, σε μερικές άλλες πόλεις ανάμεσα στο Μπουένος Άιρες και στη Λα Πλάτα, στο ίδιο το Μπουένος Άιρες και, ακόμα, στην Κόρδοβα και σε μερικές γειτονικές με αυτή μικρότερες πόλεις, όπως η Φερρέυρα, η οποία είχε μια βιομηχανική ζώνη, με εργοστάσια των αυτοκινητοβιομηχανιών Ρενώ και Φιάτ. Είναι δύσκολο να εκτιμήσουμε τον

ακριβή αριθμό των μελών της RL, λόγω της παρανομίας της και της δομής της μέσω των πυρήνων, αλλά υπολογίζω να είχε το 1975, που ήταν και η καλύτερή της περίοδος, περίπου ανάμεσα σε 100 και 120 ή 130 μέλη. Η RL για μας ήταν περισσότερο κάτι σαν μια οργάνωση στελεχών (cadre) και όχι ένα μαζικό κόμμα και αυτοί που είχαν απλώς σχέσεις με την οργάνωση δεν διέθεταν την πολιτική διαμόρφωση που διέθεταν τα στελέχη της RL και σχετιζόνταν με αυτή μέσω ομάδων βάσης που η RL μπορούσε να ελέγξει μέχρι ένα σημείο, ομάδες βάσης σε εργοστάσια, σχολές και γειτονιές. Γι' αυτό, όταν κάποιος σκέφτεται αυτό το ζήτημα είναι σημαντικό να φανταστεί ένα πολύ μεγαλύτερο δίκτυο υποστηρικτών από ό,τι τα 120 ή 130 μέλη της οργάνωσης.

Εξήγησε μου τι εννοείς με τη λέξη «στέλεχος» (cadre);

Το στέλεχος είναι ένας αγωνιστής, ο οποίος, εξαιτίας της πολιτικής του διαμόρφωσης, μπορεί να ξεχωρίσει αμέσως από τη στιγμή που θα εισέλθει σε ένα χώρο καθορισμένης δραστηριότητας, ακόμα και χωρίς να διατηρεί μια οργανική, μόνιμη σύνδεση με τη οργάνωση (η οποία σε συνθήκες δικτατορίας είναι αδύνατη). Δηλαδή, αν και ο σύντροφος αυτός εξαιτίας της παρανομίας είναι απομονωμένος από την οργάνωση, είναι ικανός να εκπληρώσει τα καθήκοντά του στο πλαίσιο των αποφάσεων της οργάνωσης. Το στέλεχος είναι ένα πολιτικό στέλεχος, ένα μαχόμενο πολιτικό στέλεχος. Με άλλα λόγια, ένα στέλεχος είναι ένας αγωνιστής ικανός για δραστηριότητα στη γειτονιά ή στο εργοστάσιο, που ξέρει πώς να φτιάξει ένα κοκτέιλ Μολότοφ ή μια βόμβα κάθε τύπου, που ξέρει πώς να κρατήσει ένα όπλο κ.λπ. Και αυτή είναι η διαφορά με το μαζικό κόμμα: ένα κόμμα τέτοιων στελεχών είναι, βέβαια, εξουσιαστικό, επειδή υπάρχουν διακριτά επίπεδα υποχρεώσεων μέσα στην οργάνωση, από τους απλούς μαχητές μέχρι τους επικεφαλείς. Το επίπεδο των μαχητών της RL, όμως, ήταν το ίδιο για τον καθένα και κανείς δεν μπορούσε να κάνει του κεφαλιού του κάθε στιγμή. Γι' αυτό, ο αγωνιστής που συνδέεται με την οργάνωση πρέπει να διαθέτει το ίδιο σχεδόν επίπεδο ανάπτυξης ή διαμόρφωσης με τους άλλους που βρίσκονται ήδη σε αυτή. Πιστεύω ότι το μοντέλο αυτό έχει κατά κάποιο τρόπο παρθεί από τη Συμμαχία Κοινωνικής Δημοκρατίας του Μπακούνιν, την οργάνωση που αυτός σχημάτισε στα πλαίσια της Α' Διεθνούς (3).

Πες μου για τα μέλη της RL το 1975. Από ποια οικονομικά και κοινωνικά στρώματα προέρχονταν και ποια ήταν η ηλικία τους; Ποιοι ήσαν τα σημαντικότερα μέλη;

Πιστεύω ότι η πλειοψηφία των μελών της RL καθώς και εκείνων που προέρχονταν από το νέο αναρχισμό του '70 – ήταν παρά πολλές οι ομάδες αυτές με νέους αναρχικούς – είχαν περισσότερο μικροαστική παρά εργατική καταγωγή. Αλλά ενώ αρκετοί είχαν μικροαστική καταγωγή, εισήλθαν αμέσως στο εργατικό κίνημα όπου ανέπτυξαν αξιοσημείωτη πολιτική και κοινωνική δραστηριότητα. Αυτό αντικατοπτρίζει και τις αντιλήψεις της εποχής, όχι μόνο του αναρχισμού, αλλά ακόμα της αριστεράς γενικότερα, η οποία πίστευε ότι το φοιτητικό κίνημα έπρεπε να προλεταριοποιηθεί. Όσο για την ηλικία τους, υπήρχαν σύντροφοι που ήσαν στα 40 και στα 50 τους, αλλά η πλειοψηφία ήταν ανάμεσα στα 19 με 25 χρόνια. Οι τρεις αδελφοί Tellos (τώρα αγνοούμενοι), από τη Λα Πλάτα, ήταν σπουδαίοι σύντροφοι. Ήσαν εργατικοί ηγέτες στα ναυπηγεία Μπερίσο και Ενσενάδα. Επίσης, αργότερα, ήταν ο Ραφαέλ (δεν μπορώ να θυ-

μηθώ ολόκληρο το όνομά του – όλα ήταν φυσικά ψευδώνυμα) που ήταν ο γενικός γραμματέας του συνδικάτου των εργατών καουτσούκ της Κόρδοβας. Ήταν μια αρκετά σημαντική προσωπικότητα της οργάνωσης, επειδή ήταν ο ηγέτης ενός συνδικάτου και όχι μόνο ένα μεμονωμένο στέλεχος της RL. (Ο σύντροφος αυτός δεν είχε εργατική καταγωγή. Έγινε αναρχικός ενώ φοιτούσε στην Αρχιτεκτονική Σχολή του Πανεπιστημίου της Κόρδοβας. Πιστεύω ότι διασώθηκε και ζει εξόριστος στην Ισπανία). Αλλά, γενικά, η RL δεν διέθετε αρκετά σημαντικούς γνωστούς ηγέτες καθώς ήταν ολοκληρωτικά παράνομη.

Σε ποια μέτωπα εσύ δραστηριοποιήθηκες το 1976;

Δραστηριοποιήθηκα αποκλειστικά στο εργατικό κίνημα. Το 1974 άρχισα να δραστηριοποιούμαι στο σωματείο υδραυλικών, το οποίο είχε μια αναρχική παράδοση και, επίσης, μεγάλης ηλικίας αναρχικά μέλη. Κάναμε αρκετή δουλειά εκεί. Αργότερα, το 1975, άρχισα να εργάζομαι σε ένα μεγάλο εργοστάσιο υφασμάτων, το Alpargas, όταν η RL άρχισε να θέτει ως προτεραιότητα την πολιτική δουλειά σε μεγάλα εργοστάσια και δυνατά βιομηχανικά συνδικάτα.

Τι ακριβώς έκανες εκεί;

Η συμμετοχή μας ήταν, κυρίως, σε συνδικάτα βάσης και αποσκοπούσε στη συγκρότηση ταξικών ομάδων. Συμμετείχαμε στο εθνικό εργατικό κίνημα, οργανώνοντας συνδικάτα, εσωτερικές επιτροπές ταξικών και επαναστατών αγωνιστών σε διαφορετικά εργοστάσια σε όλη τη χώρα και συμμετείχαμε και στους Αγωνιζόμενους Συντονιστές Συνδικάτων (4). Κάναμε πολύ δουλειά στο εργατικό κίνημα στο διάστημα 1974-1976. Και μετά το 1976, κάτω από πλήρη στρατιωτική καταστολή, ακόμα ταξιδεύαμε τόσο μακριά για να κάνουμε κατάληψη σε ένα εργοστάσιο του Alpargas στο Florencio Varella, για δύο βδομάδες, κατά τη διάρκεια των οποίων περικυκλωθήκαμε από το στρατό.

Πες μου για την κατάληψη αυτή.

Δεν ήταν μια κατάληψη με την έννοια ότι πήγαμε για να συγκροτήσουμε ένα εργατικό συμβούλιο που θα μπορούσε να λειτουργήσει το εργοστάσιο. Βασικά, η κατάληψη έγινε για να μην κλείσει το εργοστάσιο και να αναγκαστεί η εργοδοσία να διαπραγματευτεί πάνω στους μισθούς, τις συνθήκες εργασίας κ.λπ. Η όλη διαμάχη αφορούσε μια σειρά αιτημάτων οικονομικού χαρακτήρα. Τα στελέχη της RL στα εργοστάσια της εταιρίας αυτής επικέντρωσαν τη δράση τους στην οργάνωση ομάδων βάσης, στην εκπαίδευση των συντρόφων, στη σύνδεση των αγωνιστών αυτών με την RL, στο συντονισμό των δραστηριοτήτων τους με παράλληλες ομάδες σε άλλα εργοστάσια και στην προσπάθεια να δημιουργηθούν σύνδεσμοι μεταξύ των συνδικάτων.

Ήταν γνωστό ότι είσατε αναρχικοί;

Όχι. Ως οργάνωση στελεχών, η RL ποτέ δεν εξέδωσε προπαγανδιστικό υλικό. Η πολιτική της δουλειά ήταν προπαγάνδα μέσα στα συνδικάτα ή ταξική προπαγάνδα. Αυτό που έγινε ήταν ότι συγκεκριμένα μέλη αυτών των ομάδων βάσης που έλεγε η RL, διαμορφώθηκαν πολιτικά και, αργότερα, έγιναν και αυτοί στελέχη της RL. Εκεί ήταν που άρχισαν να έχουν πρόσβαση σε συγκεκριμένα αναρχικά ντοκουμέντα.

Εκτός από το εργατικό μέτωπο, δραστηριοποιήθηκες αλλού;

Δεν δραστηριοποιήθηκα στο τοπικό μέτωπο (γειτονιά). Ως αγωνιστής διαμορφώθηκα στο φοιτητικό μέτωπο, αλλά άρχισα να δραστηριοποιούμαι στο εργατικό μέτωπο σχεδόν αμέσως με την ένταξή μου στην RL. Φυσικά, αγωνιστές από όλα τα μέτωπα μερικές φορές συμμετείχαν και σε δραστηριότητες που δεν ήταν ευθύνη των πυρήνων τους: σε δραστηριότητες ένοπλης προπαγάνδας, σε οδοφράγματα στους δρόμους, σε ανατροπή οχημάτων, σε μοίρασμα προκηρύξεων, σε εκρηκτικά και miguelitos (5) κ.λπ. Στελέχη και αγωνιστές από διάφορα μέτωπα συμμετείχαν μερικές φορές στις επιχειρήσεις αυτές.

Τι έγινε το 1976;

Παρά τη σκληρή καταστολή που είχε αρχίσει νωρίτερα, το 1976 ήταν περισσότερο διακριτική και είχε χαρακτήρα γενοκτονίας. Είχαμε την πρώτη μας σημαντική απώλεια το 1976, κατά την οποία 5 ή 6 σύντροφοι εξαφανίστηκαν στην Κόρδοβα. Εκεί υπήρχε το συνδικάτο των εργατών καουτσούκ, το οποίο χάθηκε εξαιτίας της εξαφάνισής τους. Ήταν απαραίτητο να αναβαθμίσουμε το εργατικά μέτωπα, να μετακινήσουμε συντρόφους σε άλλα μέρη κ.λπ. Αυτό ήταν ένα μόνιμο πρόβλημα και απαιτούσε πολλά χρήματα. Αλλά ήταν το 1978, που σχεδόν μας εξόντωσαν ως οργάνωση. Μέσα σε τρεις νύχτες, με μια συστηματική επιχείρηση, εξαφάνισαν τους συντρόφους μας στη Λα Πλάτα, στο Μπουένος Άιρες καθώς και στις μικρότερες πόλεις ανάμεσά τους. Και εκεί η οργάνωση εξαφανίστηκε ολοκληρωτικά. Αρκετοί από μας επανεμφανίστηκαν, αλλά τα περισσότερα από τα μισά μέλη της οργάνωσής μας δεν εμφανίστηκαν ξανά. Χάσαμε το μεγαλύτερο μέρος της οργάνωσης.

Τι συνέβη με τους εξαφανισμένους συντρόφους;

Υποθέτουμε ότι εκτελέστηκαν. Αυτή ήταν η συνήθης τακτική του καθεστώτος εκείνη την εποχή. Από όλους όσους εξαφανίστηκαν, το στρατιωτικό καθεστώς αποφάσισε, δεν ξέρω για ποιο λόγο, ότι μερικοί έπρεπε να επιζήσουν και έτσι εγκαταλείφθηκαν σε διάφορα μέρη. Οι άλλοι, με ποικίλους βαθμούς οργανωτικής υπευθυνότητας, εκτελέστηκαν. Και όλοι όσοι εξαφανίστηκαν βασανίστηκαν, είτε εκτελέστηκαν είτε όχι.

Εσύ ποιο χρόνο εξαφανίστηκες;

Τον Ιούνιο του 1978, ενώ διεξαγόταν το Παγκόσμιο Κύπελλο στην Αργεντινή. Απήχθηκα κατά τη διάρκεια μιας νύχτας από το διαμέρισμα όπου έμενα, μαζί με τη συντρόφισσά μου και το 3χρονο γιο μας, στη Λα Μπόκα (6). Ήρθαν γύρω στις 3 το πρωί, κτυπώντας την πόρτα. Σηκώθηκα να ανοίξω την πόρτα, νομίζοντας ότι ήταν ο αδελφός μου, που μερικές φορές ερχόταν στο σπίτι αργά, αλλά ήταν η «patota», όπως ήταν το όνομα του είδους αυτού της παραστρατιωτικής ομάδας (7). Ήσαν 6 ή 7 άτομα με όπλα, αυτόματα κ.λπ. Με έπιασαν, μου έδεσαν τα χέρια και τα μάτια. Με κατέβασαν κάτω και με έβαλαν σε ένα κλειστό φορτηγό, στο οποίο κατάλαβα ότι είχαν φορτώσει και άλλους στην ίδια κατάσταση με μένα. Μας πήγαν όλους εκεί, όπου αργότερα έμαθα ότι ήταν στρατόπεδο της αστυνομίας, στα περίχωρα του Μπουένος Άιρες. Αμέσως μας πήγαν σε ένα θάλαμο βασανιστηρίων για να αποσπάσουν πληροφορίες. Τα βασανιστήρια ήταν τα συνηθισμένα: ηλεκτροσόκ, ξυλοδαρμοί, αλυσοδέσιμο, εικονικές εκτελέσεις κ.λπ. Τα συνηθισμένα. Αλλά προτιμώ να μη μιλώ για όλα αυτά.

Πόσο διάστημα ήσουν στο στρατόπεδο της αστυνομίας;

Ήμουν εκεί για δύο μήνες. Άλλοι σύντροφοι ήσαν εκεί για έξι μήνες και ποτέ δεν επανεμφανίστηκαν. Αυτή είναι η υπόθεση ενός συντρόφου, αλλά οι περισσότεροι που δεν επανεμφανίστηκαν μετά από δύο μήνες δεν εμφανίστηκαν ποτέ ξανά.

Τι έγινε μετά από αυτούς τους δύο μήνες;

Με εγκατέλειψαν σε μια γειτονιά στα περίχωρα του Μπουένος Άιρες, μαζί με 10 άλλους συντρόφους. Μας έβαλαν πρώτα σε σειρά και με την πλάτη στραμμένη σε έναν τοίχο σαν να μας εκτελούσαν, αλλά έφυγαν.

Πού πήγες τότε;

Πήγα στην Ουρουγουάη, επειδή είχα αρκετούς συγγενείς εκεί, με τη σκέψη να αφήσω εκεί τη συντρόφισσά μου με το γιο μου και να επιστρέψω στην Αργεντινή. Πάντως, όλα άλλαξαν, έμεινα στην Ουρουγουάη και επέστρεψα στην Αργεντινή το 1984. Στην Ουρουγουάη υπήρχε μεν κυβερνητική παρακολούθηση, αλλά ήταν χαμηλής έντασης. Δεν με ενόχλησαν κατευθείαν.

Ποιες ήταν οι δραστηριότητες της RL στα χρόνια 1976-1978, τα τελευταία δύο χρόνια της οργάνωσης.

Φυσικά, η δραστηριότητά μας δεν είχε δημόσιο χαρακτήρα. Είχαμε μια δραστηριότητα, η οποία επικεντρωνόταν στην προσπάθεια καλέσματος συνελεύσεων, συζητήσεις, την επεξεργασία ντοκουμέντων και υλικών και τη δημιουργία σχέσεων με άλλες ομάδες. Οι σχέσεις αυτές, βέβαια, ήσαν τόσο μπερδεμένες και πολύπλοκες λόγω της καταστολής. Για παράδειγμα, εάν έχανες την επαφή με ένα σύντροφο μπορούσε να σου πάρει και μήνες για να αποκτήσεις ξανά αυτή την επαφή. Και φαντάσου την τεράστια ποσότητα ασφαλείας: μέτρα, αλληπάλληλα μέτρα, το ένα μετά το άλλο. Αλλά, σε κάθε περίπτωση, εργαζόμασταν συστηματικά ώστε να διατηρήσουμε τις ομάδες που είχαμε στα εργατικά μέτωπα, αλλά και στις γειτονιές και στα πανεπιστήμια και τις σχολές.

Τι κάνατε στα φοιτητικά και τα μέτωπα γειτονιάς;

Τα μέτωπα γειτονιάς είχαν συγκροτηθεί, πρώτα απ' όλα, στις φτωχότερες γειτονιές. Οι δραστηριότητες των ομάδων γειτονιάς σχετίζονταν με αιτήματα για το νερό, την αποχέτευση, την κατασκευή κατοικιών, τα πάρκα κ.λπ., (τα ποικίλα, δηλαδή, αιτήματα μιας φτωχής γειτονιάς). Στο φοιτητικό μέτωπο εργαστήκαμε πάνω στα παραδοσιακά αιτήματα των φοιτητών για προγράμματα σπουδών, υλικό εξοπλισμό και βαθμούς: τα συνηθισμένα ζητήματα της εποχής αυτής.

Πες μου για τον ένοπλο πυρήνα.

Φυσικά, ήταν ο μικρότερος πυρήνας της οργάνωσης. Δεν απαρτιζόταν απαραίτητως από τους μεγαλύτερους στην ηλικία ή τους πιο σεβαστούς συντρόφους της οργάνωσης - δεν υπήρχε κανένας κανόνας για κάποιο σεβασμό - αλλά φυσιολογικά οι περισσότεροι σεβαστοί και παλαιότεροι σύντροφοι εντάχτηκαν στον πυρήνα αυτό, επειδή αυτοί ήσαν οι γνωστότεροι και περισσότερο εκτεθειμένοι στην αστυνομία. Με άλλα λόγια, τα ονόματά τους

ήδη βρίσκονταν στα χέρια των κατασταλτικών μηχανισμών και γι' αυτό δεν μπορούσαν να δραστηριοποιηθούν πάνω σε περισσότερο εμφανή σχέδια.

Πώς γνωρίζατε ότι οι σύντροφοι αυτοί ήσαν γνωστοί;

Για παράδειγμα, οι σύντροφοι που προέρχονταν από το ναυπηγείο είχαν ποινικοποιηθεί, επειδή ήσαν οι περισσότερο δραστήριοι μαχητές του εκεί συνδικάτου. Όταν η καταστολή άρχισε πραγματικά το 1976, ήταν απαραίτητο να μετακινηθούν αυτοί οι σύντροφοι από το Μπερίσοο και την Ενσενάδα σε λιγότερο εμφανείς δραστηριότητες, με μεγαλύτερη κάλυψη, στη βόρεια ζώνη του Μπουένος Άιρες, στο Σαν Φερνάντο, στο Τίγκρε και αλλού.

Και τελικά αυτοί οι σύντροφοι αποτέλεσαν τον ένοπλο πυρήνα;

Ναι, εργάστηκαν περισσότερο στον ένοπλο πυρήνα και μερικές φορές συμμετείχαν σε κοινές δραστηριότητες με άλλες οργανώσεις, για να αποκτήσουν χρήματα ή άλλα υλικά που χρειαζόνταν, όπως όπλα, τυπογραφικό υλικό και αυτοκίνητα.

Πες μου για μερικές από τις δραστηριότητές τους.

Όπως συνέβαινε με τις οργανώσεις του είδους σε παγκόσμια κλίμακα, έπρεπε να ασχοληθούν με απαγωγές ώστε να αποσπάσουν λύτρα από μεγάλους επιχειρηματίες. Μερικές φορές έκαναν επιθέσεις ενάντια στην αστυνομία, όταν πυρπολούσαν ένα αστυνομικό όχημα ή πυροβολούσαν ένα αστυνομικό τμήμα. Δηλαδή, δραστηριότητες διαφορετικού είδους.

Ποιες ήταν οι σχέσεις της RL με άλλες αριστερές ομάδες;

Υπήρχε μόνο μια αναρχική ομάδα μεγάλης σπουδαιότητας για μας και αυτή ήταν η LAC (Linea Anarchocomunista – Αναρχο-Κομμουνιστική Γραμμή), από το Μπουένος Άιρες. Αλλά άρχισε να φθίνει ως οργάνωση πριν το 1976 και το μεγαλύτερο μέρος των μελών της ήρθε στην RL γύρω στα μέσα του 1976. Είχαμε ακόμα καλές σχέσεις με ομάδες ταξικού χαρακτήρα. Υπήρχε, για παράδειγμα, η Organización Comunista «Poder Obrero» (Κομμουνιστική Οργάνωση «Εργατική Εξουσία»), η οποία ανήκε στο κίνημα της Νέας Αριστεράς και είχε ταξικό χαρακτήρα. Αν και ήσαν λενινιστές, κλασικοί λενινιστές, συμφωνούσαμε σε αρκετά πράγματα με αυτούς.

Πες μου για τις συμφωνίες σας αυτές.

Οι συμφωνίες μας ήσαν λειτουργικού χαρακτήρα: ο συντονισμός των προσπαθειών στο εργατικό κίνημα, η οργάνωση των Συντονιστών (στα εργατικά μέτωπα) (8). Μερικές φορές οι σχέσεις μας, επίσης, βασιζόνταν στο ένοπλο επίπεδο, σε επιχειρήσεις που κάναμε από κοινού. Είχαν ένα ένοπλο τμήμα τις «Brigadas Rojas» («Κόκκινες Ταξιαρχίες») που ήταν πιο οργανωμένος από το δικό μας αντίστοιχο πυρήνα.

Βάσει ποιας έννοιας οι δραστηριότητές σας ήταν διαφορετικές από αυτές των άλλων επαναστατικών αριστερών ομάδων κατά τη διάρκεια της δικτατορίας;

Εμείς κλίναμε προς την εργατική αυτο-οργάνωση, προς τις αυτόνομες δομές του εργατικού κινήματος και λιγότερο στο να δραστηριοποιούμαστε μέσω των εργατικών πυρήνων σαν κόμμα. Με άλλα λόγια, προσπαθήσαμε να οργανώσουμε ομάδες στα μαζικά μέτωπα, όχι παραρτήματα της οργάνωσης

μας. Φυσικά, τα μέλη μας εισέρχονταν στις ομάδες αυτές, αλλά όχι με το χαρακτήρα ενός κόμματος με γραμμή. Η οργάνωση είχε αυτήν την μπακουμιστική αντίληψη των επαναστατών αγωνιστών που έδωσαν μορφή στην Συμμαχία Κοινωνικής Δημοκρατίας του Μπακούνιν. Δηλαδή, ήταν αγωνιστές που δρούσαν και συντόνιζαν στην κατεύθυνση να οργανώσουν τις λαϊκές μάζες, αλλά δεν είχαν ένα κατευθυντήριο πλάνο για τις λαϊκές μάζες. Για να το πω αλλιώς, η δουλειά μας ήταν η προετοιμασία για την «εξουσία» των μαζών, όχι η κατάκτηση της εξουσίας.

Υπήρχαν διαμάχες μεταξύ της RL και άλλων ομάδων της επαναστατικής αριστεράς;

Σε μια κατάσταση ολοκληρωτικής παρανομίας, είμαστε σε ένα σημείο στο οποίο ήταν πολύ δύσκολο να δημιουργήσουμε σχέσεις κάθε είδους με άλλες οργανώσεις και γι' αυτό δεν είχαμε την υποχρέωση να αγωνιστούμε μαζί τους. Με αυτή την έννοια, δεν είχαμε μεγάλες διαμάχες με άλλες πολιτικές οργανώσεις. Ίσως είχαμε τέτοιες στο σπουδαστικό/φοιτητικό επίπεδο, όταν η δραστηριότητά μας δεν ήταν και τόσο παράνομη, αλλά κατά τη διάρκεια της περιόδου της συνολικής παρανομίας δεν αισθανθήκαμε υποχρεωμένοι να έχουμε διαμάχες με αγωνιστές άλλων οργανώσεων, επειδή δεν είχαμε κοινές προσπάθειες.

Ποιες ήταν οι σχέσεις σας με τη διεθνή αριστερά;

Είχαμε σχέσεις με κόσμο από την Ουρουγουάη, ειδικά με την Organizacion Popular Revolucionaria 33 (Λαϊκή Επαναστατική Οργάνωση 33). Η ομάδα αυτή ήταν αναρχικής καταγωγής και κάπως παρόμοια με τη δική μας. Ήταν παλιά οργάνωση, με σπουδαία συμμετοχή στους λαϊκούς αγώνες και επίσης δυνατότερη από τη δική μας. Υπάρχει ακόμα και σήμερα, αλλά έχει αλλάξει σημαντικά. Προήλθε από την FAU (Αναρχική Ομοσπονδία Ουρουγουάης) και στη δεκαετία του '70 μετεξελίχθηκε σε ελευθεριακή μαρξιστική οργάνωση. Είχαμε αρκετές επαφές μαζί της, όταν ήταν ακόμα κοντύτερα στη FAU. Και υπήρχε και μια ακόμα σχέση για την οποία είμαι ο λιγότερο κατάλληλος να σχολιάσω κάτι. Δεν ξέρω εάν υπάρχουν ακόμα σύντροφοι στη ζωή που να γνωρίζουν για τη σχέση αυτή, αλλά, γύρω στο 1976, άκουσα να γίνεται λόγος για μια σχέση με μια παλαιστινιακή ομάδα. Η επαφή αυτή είναι σχεδόν μυθώδης και δεν ξέρω πολλά γι' αυτήν, αλλά ξέρω ότι μερικοί σύντροφοι εκπαιδεύτηκαν στη Μέση Ανατολή με Παλαιστίνιους αναρχικούς. Δεν ξέρω πόσο σπουδαία ήταν αυτή η σχέση ή εάν ήταν παροδική και χάθηκε αμέσως. Στην εποχή της συμμετοχής μου στην οργάνωση δεν θυμάμαι να μιλούσαμε για τη σχέση αυτή σαν κάτι συνηθισμένο, αλλά ξέρω ότι υπήρχε κάτι. Σε κάθε περίπτωση αυτοί που συμμετείχαν στη σχέση αυτή είναι τώρα νεκροί, εξαφανίστηκαν.

Είχατε άλλες σχέσεις με το διεθνές αναρχικό κίνημα;

Όχι.

Πες μου για τις ιδέες της RL.

Οι ιδέες της RL ήταν ένα συνονθύλευμα. Αρχικά, ήταν καθαρά μπακουμιστικές, αλλά αργότερα ασπαστήκαμε τις κλασικές ιδέες του ισπανικού αναρχοσυνδικαλισμού, αυτές του Κορνέλισσεν (9) και ακόμα τον αναρχο-συνδικαλισμό του Ρούντολφ Ρόκερ. Στην Αργεντινή υπάρχουν

εσωτερικές κατηγοριοποιήσεις ή διαφορετικά ρεύματα του αναρχισμού. Υπάρχει ένας περισσότερο κομμουναλιστικός (κοινοτικός) αναρχισμός και ένας περισσότερο συνδικαλιστικός, ταξικός αναρχισμός (που ήταν αρκετά σπουδαίος τη δεκαετία του '20). Κατά κάποιο τρόπο, η RL διέσωσε αυτή την ταξική παράδοση του αργεντίνικου αναρχισμού.

Τι διαβάζατε;

Εκτός από τα κλασικά έργα του αναρχισμού, τα οποία λογικά θα έπρεπε να διαβάσουμε ως αναρχική οργάνωση, διαβάσαμε τακτικά βιβλία του Φραντς Φανόν, όπως τα «The Wretched of the Earth» και «The Sociology of Revolution», κείμενα του Μάο για τον παρατεινόμενο πόλεμο, του Μαρκούζε και άλλων.

Υπήρχε κάποια επίδραση από τον Ισπανό Abraham Guillen (10);

Όχι. Και δεν υπήρχε καμία επίδραση από κανέναν άλλο Ισπανό αναρχικό, επίσης. Ναι, είχαμε κάποια νέα ή κάποιον που ήξερε κάτι για την Ισπανία, αλλά όλα αυτά είχαν σχέση με τον Ισπανικό Εμφύλιο Πόλεμο και η ισπανική αντίσταση μετά την εγκαθίδρυση του καθεστώτος Φράνκο ήταν τόσο διαφορετική από τη δική μας.

Τι διαλόγους και διαμάχες είχατε στην RL;

Σε γενικές γραμμές οι συζητήσεις μας κυμαίνονταν γύρω από τη συμμετοχή μας σε πολιτικές συμμαχίες, δηλαδή, με ποιον μπορούμε να συμμαχήσουμε και ποιο χαρακτήρα θα πρέπει να έχει αυτή η συμμαχία. Για παράδειγμα, υπήρξε μια εσωτερική συζήτηση για τη συμμαχία ή όχι με την Κομμουνιστική Οργάνωση «Εργατική Εξουσία». Ή, επίσης, το 1976, κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής δικτατορίας, οι Monteneros (11) εισήγαγαν την CGT (12) στην Αντίσταση. Δηλαδή, προσπάθησαν να συνδέσουν τα συνδικάτα με μια μη επίσημη, παράλληλη CGT και αυτό προξένησε ένα διάλογο στην οργάνωσή μας για το εάν αυτό ήταν κατανοητό, εάν ήταν σωστό ή όχι να ενδυναμώσουμε την εργατική ομοσπονδία που υπήρχε και την οποία οι εργάτες αναγνώριζαν ως δική τους. Δηλαδή, οι εργάτες συνέχιζαν να βλέπουν τη CGT ως την οργάνωσή τους, έτσι το να δημιουργήσουν μια παράλληλη οργάνωση θα ήταν ίσως άχρηστο ή και επικίνδυνο. Ο διάλογος αυτός συνεχίστηκε μέχρι το 1978. Ενώ γίνονταν οι διάλογοι μέσα στην RL κρατούνταν πρακτικά και καταγράφονταν και τα συμπεράσματα των διαλόγων αυτών. Περνούσαν μετέπειτα σε κάθε πυρήνα και από αυτόν σε άλλον, σε μια προσπάθεια εσωτερικού συντονισμού. Έτσι κυκλοφορούσαν τα πρακτικά μέσα στην οργάνωση (και ο διάλογος συνεχιζόταν σε ένα πλαίσιο απόλυτης παρανομίας).

Τι εκδόσεις έκανε η RL;

Η RL δεν έκανε εκδόσεις σαν να ήταν ένα κόμμα. Εξέδωσε τα περιοδικά κάθε εργατικού μετώπου, σε κάθε τόπο συγκεκριμένης συμμετοχής της. Για παράδειγμα, η RL συμμετείχε στις Coordinadoras de Gremios en Lucha (Συντονιστικές των Αγωνιζόμενων Συνδικάτων) στη νότια ζώνη του Μπουένος Άιρες και εξέδωσε ένα περιοδικό με το όνομα «Organización Obrera» («Εργατική Οργάνωση»). Όταν μέλη της RL εισήλθαν στο συνδικάτο οικοδόμων εξέδωσαν μια έκδοση τη «Resistencia Obrera» («Εργατική Αντίσταση»). Οι σύντροφοι στο συνδικάτο γραφικών τεχνών είχαν επίσης μια έκδοση (δεν θυμάμαι το όνομά της). Σε κάθε τόπο δουλειάς υπήρχε και μια έκδοση, όταν, βέβαια, είχαμε μια

σημαντική ανάπτυξη και υπήρχε μια τέτοια δυνατότητα, αλλά όλες μας οι εκδόσεις ήσαν για τους τόπους δουλειάς και όχι για την οργάνωση. Αυτό συμβάδιζε και με το χαρακτήρα της RL ως οργάνωσης στελεχών και όχι ως μαζικού κόμματος.

Ποιες ήταν οι σχέσεις σας με τους παλαιότερους αναρχικούς;

Οι σχέσεις μας ήταν πολύ αδύνατες. Οι παλαιότεροι αναρχικοί συνέχιζαν να επικεντρώνονται σε δύο-τρεις ομάδες, οι οποίες, ενόσω υπήρχαν, είχαν πολύ ισχνή πολιτική επικαιρότητα και ήσαν αρκετά απομονωμένες. Και, περιέργως, οι νέες αναρχικές ομάδες δεν γεννήθηκαν μέσα στις παλιές αναρχικές ομαδοποιήσεις. Αναπτύχθηκαν εξωτερικά, όχι ως μέρος της αναρχικής παράδοσης. Ήρθαν στον αναρχισμό από άλλα πολιτικά ρεύματα.

Οι άλλοι αναρχικοί σας βοήθησαν;

Πιστεύω ότι υπήρχε ένα μεγάλο ηλικιακό χάσμα στη δεκαετία του '70, ανάμεσα σε μας που είμαστε στα είκοσι τότε και σε εκείνους που ήσαν στα εξήντα ή εβδομήντα. Αυτό το ηλικιακό χάσμα ήταν αρκετά βαθύ, πολύ περισσότερο από σήμερα - που σίγουρα υπάρχουν γεφυρωμένες, κατά κάποιο τρόπο, πολιτιστικές και άλλες εμπειρίες ανάμεσα στις διάφορες ηλικίες - και γι' αυτό ήταν αρκετά δύσκολο να δημιουργήσουμε κάποιες κανονικές σχέσεις.

Αναδρομικά ποια νομίζεις ήταν τα μεγαλύτερα λάθη και οι επιτυχίες της RL;

Είναι τόσο δύσκολο. Ποτέ δεν καταφέραμε να κάνουμε μια αυτοκριτική. Ποτέ δεν συγκεντρωθήκαμε όλοι μαζί μετά την κατάρρευση, μετά από αυτή την έκρηξη, μετά από αυτή την καταστροφή. Αλλά, βλέποντάς το τώρα πια από απόσταση, πιστεύω ότι οι επιτυχίες έχουν να κάνουν με όλες μας τις εμπειρίες στην προσπάθεια να αναπτύξουμε μια αναρχική οργάνωση σε συνθήκες απόλυτης παρανομίας. Νομίζω ότι υπάρχουν αξιόλογες οργανωτικές επιτυχίες, οι οποίες πρέπει να ληφθούν υπόψη. Πώς να διατηρήσεις την εσωτερική δημοκρατία, έναν εσωτερικό πολιτικό διάλογο, σε μια οργάνωση μιας κάποιας σπουδαιότητας (με την έννοια του αριθμού των μελών) σε μια κατάσταση βίαιης καταστολής: Πιστεύω ότι οι αγώνες μας για τα ζητήματα αυτά, ως ειδική αναρχική οργάνωση, ήσαν επιτυχείς. Αναφερόμενος στις θεωρητικές ή στις πολιτικές επιτυχίες, πιστεύω ότι η οργάνωση ήταν ικανή να επαναφέρει την ταξική παράδοση του αργεντίνικου αναρχισμού που είχε χαθεί. Όσο για τα λάθη, μετά την απαρχή της καταστολής, πιστεύω ότι ο ένοπλος πυρήνας άρχισε να αποκτά μια ειδική βαρύτητα στο εσωτερικό της οργάνωσης που ίσως δεν θα είχε σε άλλες περιστάσεις. Αυτό είναι, μάλλον, ένα από τα τραγικότερα λάθη μας. Πιστεύω, ακόμα, βλέποντάς το από απόσταση, ότι η οργάνωση έπρεπε να είχε περιφρουρήσει καλύτερα τους μαχητικούς εργάτες-μέλη της και όλους εκείνους που εισέρχονταν στους μαζικούς αγώνες. Έπρεπε να είχε μειώσει τη δραστηριότητά της σε μερικούς χώρους στην κατεύθυνση να διατηρήσει και να προστατεύσει τους μαχητές της στο εργατικό και στο φοιτητικό μέτωπο καθώς και σε εκείνο της γειτονιάς. Νομίζω ότι ήταν λάθος, ένα μνημειώδες λάθος. Αλλά αυτό έχει σχέση και με τη γενικότερη εμπειρία όλων των αριστερών και επαναστατικών οργανώσεων στην Αργεντινή. Φυσικά, η εμπειρία της καταστροφής ήταν κοινή, δεν ήταν μόνο για μας.

Γιατί ήταν λάθος το ότι ο ένοπλος πυρήνας είχε μια τέτοια βαρύτητα στο εσωτερικό της οργάνωσης;

Σε μια κατάσταση απόλυτης παρανομίας είσαι υποχρεωμένος να έχεις μια υψηλού επιπέδου οικονομική επιφάνεια για να επιβιώσεις και να συνεχίσεις να δρας και να προστατεύεις τους μαχητές σου. Οι μαχητές δεν είναι ικανοί να αυτοχρηματοδοτηθούν, έτσι χρειάζεσαι να έχεις έναν πυρήνα ο οποίος συνεχώς να ασχολείται με την απόκτηση αυτών των πόρων. Έτσι, ο πυρήνας αυτός αρχίζει να υπερισχύει, να αποκτά μεγάλη σπουδαιότητα από ό,τι έπρεπε να έχει στην αρχή. Για μας, ο ένοπλος πυρήνας δεν είχε τη σημασία που είχε στις άλλες αριστερές οργανώσεις στην Αργεντινή, ως το έμβρυο ενός στρατού ή κάτι παρόμοιο. Ως μέρος της στρατηγικής μας για μια παρατεινόμενη λαϊκή αντίσταση, προβλέψαμε, βέβαια, τη δημιουργία ενός λαϊκού στρατού, αλλά καταλάβαμε ότι αυτός ο στρατός πρέπει να δημιουργηθεί στα εργοστάσια και τις γειτονιές - τον οποίο και φυσικά θα υποστηρίζαμε - και δεν θα ήταν ένας κομματικός οργανισμός. Είχαμε μια διαφορετική αντίληψη από τις αριστερές ομάδες.

Κατά τη γνώμη σου, ποια είναι τα σημαντικότερα διδάγματα από τη δράση της RL για τους αναρχικούς σήμερα;

Πιστεύω ότι το θεμελιώδες δίδαγμα είναι η άρνηση της απομόνωσης και του σεχταρισμού (στο εσωτερικό του αναρχισμού). Νομίζω ότι υπήρχε κάτι εντελώς κατανοητό για την RL κατά τη διάρκεια της ύπαρξής της και έχει σχέση με αυτό, δηλαδή, την άρνηση του σεχταρισμού, της απομόνωσης από τις μάζες, από τους εργάτες, από τα προβλήματα των απλών ανθρώπων. Νομίζω ότι αυτό είναι το περισσότερο απελευθερωτικό χαρακτηριστικό της RL. Η RL προσπάθησε να σπάσει αυτή την απομόνωση, μαζί με άλλες μικρές αναρχικές ομάδες, οι οποίες, αρχικά, ήσαν κοντά της (υπήρχαν αρκετές αναρχικές ομάδες την περίοδο αυτή, αρκετές από τις οποίες αργότερα ενσωματώθηκαν στην RL). Όλες αυτές οι ομάδες αναδύθηκαν ως αντίδραση στην απομόνωση που χαρακτήριζε τον αναρχισμό στην αρχή της δεκαετίας του '60. Η απομόνωση αυτή είχε σχέση με το φαινόμενο του περονισμού στην Αργεντινή. Μετά την καταστολή των δεκαετιών '30 και '40, ο αναρχισμός απομονώθηκε και εμφάνιζε αυτή την εικόνα, μέχρι που ήρθε η δεκαετία του '60. Και όλες αυτές οι (νέες) ομάδες, οι οποίες αποτελέστηκαν, κυρίως, από νέους, ήταν μια αντίδραση ενάντια στην απομόνωση αυτή του αναρχισμού. Έτσι, πιστεύω ότι το χαρακτηριστικότερο γνώρισμα της RL είναι ακριβώς αυτή η άρνηση του σεχταρισμού, η προσπάθειά της να εναγκαλιστεί το λαό, τα προβλήματά του, συνεισφέροντας στους αγώνες του.

Ποια είναι τα καλύτερα βιβλία για την αντίσταση στη δικτατορία στην Αργεντινή;

Δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα αξιολογικά βιβλία για την αντίσταση στη δικτατορία και αυτό είναι ένα ενδιαφέρον θέμα. Βλέπει κανείς ότι οι Ισπανοί επί τριάντα χρόνια και πλέον γράφουν για τη δικτατορία του Φράνκο και τις διάφορες μορφές αντίστασης εναντίον της καθώς και για ολόκληρο τον αγώνα κατά τον Εμφύλιο Πόλεμο πριν την άνοδο του Φράνκο.

Γιατί συμβαίνει αυτό την Αργεντινή, όπου η δικτατορία αποτέλεσε μια τόσο τραυματική εμπειρία, που δεν έχουν γραφτεί αρκετά αξιόλογα βιβλία για την αντίσταση ενάντιά της;

Η εξήγηση έχει εν πολλοίς σχέση με την επίδραση της κυρίαρχης κουλτούρας και με το ζήτημα των ιστορικών σπουδών στην Αργεντινή. Οι ιστορικές σπουδές στην Αργεντινή κυριαρχούνται από ρεφορμιστικούς τομείς, που επιμένουν και προωθούν τη θεωρία των δύο κακών, της αριστεράς και της δεξιάς, τα οποία η δικτατορία υποτίθεται ότι πολέμησε εξίσου, με τον λαό ως θεατή. Αυτοί που κατευθύνουν τις ιστορικές σπουδές στην Αργεντινή έχουν προσπαθήσει να αποσιωπήσουν το ζήτημα της εργατικής αντίστασης στη δικτατορία, επειδή, στο πλαίσιο της θεωρίας των δύο κακών, οι άνθρωποι αυτοί που εξαφανίστηκαν τους συνέβη αυτό τυχαία ή από ατύχημα και όχι επειδή συμμετείχαν στον αγώνα κατά της δικτατορίας. Αυτό έχει να κάνει με την ανάγκη του καθεστώτος να νομιμοποιήσει τις δραστηριότητές του από την άνοδο του Αλφονσίν, το 1983 και μετά. (13). Δηλαδή, για να νομιμοποιήσει μια κυβέρνηση να επιστρέψει στις φιλελεύθερες μορφές δημοκρατίας όπως σαράντα ή πενήντα χρόνια πριν, προσπάθησαν να υποστηρίξουν ότι η Αργεντινή έχει δοκιμάσει έναν πόλεμο ανάμεσα σε τρελούς της αριστεράς και τρελούς της δεξιάς και ότι η πλειοψηφία του λαού ήταν το τυχαίο θύμα, επειδή ήταν απλώς και μόνο στη μέση. Με αυτή την έννοια, αυτοί που κατευθύνουν τις ιστορικές σπουδές στα πανεπιστήμια περιφρονούν την εργατική αντίσταση. Για παράδειγμα, αν και είναι άγνωστο από την πλειοψηφία του λαού, το 60% των εξαφανισμένων ήταν εργοστασιακοί εργάτες. Και, παρομοίως, οι Ριζοσπάστες επιμένουν αρκετά στην προσπάθειά τους να αποδείξουν ότι οι εξαφανισμένοι δεν ήταν τριάντα χιλιάδες, αλλά δέκα ή δώδεκα χιλιάδες (14). Και κανείς δεν έχει κάνει μια μελέτη για το πώς αρκετοί άνθρωποι εξαφανίστηκαν και αργότερα επανεμφανίστηκαν. Με άλλα λόγια, ότι αρκετοί ήσαν οι άνθρωποι που πέρασαν από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης της δικτατορίας. Αυτό που μπορούμε να πούμε εμείς, είναι ότι πιθανόν περίπου πάνω από εκατό χιλιάδες άνθρωποι πέρασαν από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης. Δηλαδή, θα μπορούσαν να γίνουν μελέτες για την εργατική αντίσταση στη δικτατορία, το οποίο είναι το σημαντικό, μελέτες για τον αριθμό των ανθρώπων που πέρασαν από τα στρατόπεδα συγκέντρωσης, οι οποίες θα θέσουν ένα τέρμα στην άγνοια, αλλά και τη νομιμοποίηση αυτών των φιλελεύθερων κυβερνήσεων στην Αργεντινή. Η κυβέρνηση υποστηρίζει ότι ήρθε για να περισώσει τη δημοκρατία στην Αργεντινή, η οποία δολοφονήθηκε από τη διαμάχη ανάμεσα σε μερικούς εξτρεμιστές της αριστεράς και μερικούς εξτρεμιστές της δεξιάς, όπως διατείνεται. Αυτό είναι που παρέχει νομιμοποίηση στην κυβέρνηση των Ριζοσπαστών. Η μελέτη της εργατικής αντίστασης στη δικτατορία, το γεγονός ότι η πλειοψηφία των εξαφανισμένων ήταν εργοστασιακοί εργάτες, όχι μαχητές ένοπλων οργανώσεων, μπορεί να μας δείξει ότι η αντίσταση στη δικτατορία ήταν μια λαϊκή αντίσταση. Και ότι αυτό που επιζητούσε αυτή η λαϊκή αντίσταση δεν ήταν η επιστροφή στη δημοκρατία κατά τα πρότυπα των Ριζοσπαστών, αλλά, μάλλον, η κοινωνική επανάσταση.

Σημείωση: Παρά την ανυπαρξία εργασιών όσον αφορά την αντίσταση στη δικτατορία, ρώτησα τον Λοπέζ να προτείνει μερικά από τα καλύτερα βιβλία που ήδη είναι διαθέσιμα. Αυτός πρότεινε τους ακόλουθους τίτλους: 1) Anguita,

Eduardo και Martin Caparros, *La Voluntad: Una Historia de la Militancia Revolucionaria en la Argentina*, Vol. 1-3 Buenos Aires, Norma, 1998, 2) Bousquet, Jean Pierre, *Las Locas de la Plaza de Mayo*, Buenos Aires: El Cid Editor, 1983, 3) Gillespie, Richard, *Soldiers of Peron: Argentina's Montoneros*, New York: Oxford University Press, 1982 και 4) Mattini, Luis, *Hombres y Mujeres del PRT-ERP: La Rasion Militante*, Buenos Aires: Edorial Contrapunto, 1990.

Παραπομπές:

- 1) Η «La Protesta» («Η Διαμαρτυρία») είναι αναρχική εφημερίδα, συνδεδεμένη με την αναρχο-συνδικαλιστική FOR A, που εκδίδεται από το 1897 μέχρι σήμερα. Στις δόξεις της ήταν σημαντικό μέρος του εργατικού κινήματος της Αργεντινής και αποτελεί σημαντική πηγή πληροφοριών για το αναρχικό στη Λατινική Αμερική γενικότερα.
- 2) Η RL ήταν πάντα παράνομη οργάνωση, αν και η δουλειά της στα μαζικά κινήματα δεν ήταν παράνομη μέχρι το 1976.
- 3) Ο Λοπέζ αναφέρεται εδώ στην Διεθνή Συμμαχία Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας του Μπακούιν.
- 4) Τα όργανα αυτά ήταν μια μορφή οργάνωσης όταν η δημόσια εργατική δραστηριότητα ήταν αδύνατη εξαιτίας της καταστολής. Αποτελούνταν από ανεξάρτητους εργατικούς αγωνιστές στα εργοστάσια και άλλους χώρους.
- 5) Οι Miguelitos ήταν μεγάλα καρφιά με τέσσερις προεξοχές που χρησιμοποιούνταν για να διακόπτονται οι συγκοινωνίες.
- 6) Η La Boca είναι γειτονιά του Μπουένος Άιρες, γνωστή για τα καλλιτεχνικά και πολιτιστικά δρώμενα εκεί.
- 7) Η λέξη Patota είναι τυπικός χαρακτηρισμός που χρησιμοποιείται στην Αργεντινή και την Παραγουάη για να περιγράψει συμμορίες νεαρών που παρεμποδίζουν κόσμο στο δρόμο.
- 8) Δες τη παραπομπή 3.
- 9) Ο Κορνέλισεν ήταν ένας σημαντικός Ολλανδός αναρχοσυνδικαλιστής.
- 10) Ο Abraham Guillen (1913-1993) ήταν πολυγραφότατος αναρχικός αγωνιστής και θεωρητικός, βετεράνος του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου (1939-39) και για όλη του τη ζωή μέλος της CNT, που πήρε το δρόμο της εξορίας στη Νότια Αμερική στα τέλη της δεκαετίας του '40. Η γνωστότερη δουλειά του είναι το βιβλίο «Strategy of the Urban Guerrilla». Δες το Donald C. Hodges, *Philosophy of the Urban Guerrilla* (New York: William Morrow, 1973).
- 11) Δες την κριτική του Ramon Ryan πάνω στο θέμα αυτό για μια πιο ολοκληρωμένη συζήτηση για τους Montoneros.
- 12) Η CNT ήταν η εθνική εργατική ομοσπονδία.
- 13) Ο Raul Alfonsín εκλέχτηκε τον Οκτώβρη του 1983 κατά τη διάρκεια των πρώτων προεδρικών εκλογών μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα.
- 14) Ο Λοπέζ αναφέρεται εδώ στο Κόμμα Ριζοσπαστικής Πολιτικής Ενότητας, το κόμμα του Raul Alfonsín, αλλά και του, πρόσφατα εκδιωχθέντος, Fernando de la Rúa.

* Η συνέντευξη στα αγγλικά μπορεί να βρεθεί εδώ: <http://www.cwmorse.org/resistencia-libertaria-anarchist-opposition-to-the-last-argentine-dictatorship/> Ελληνική μετάφραση "Ούτε Θεός-Ούτε Αφέντης", 2003.